

1700-talet & 1800-talet

1700-talet delas in i två olika perioder, frihetstiden och den gustavianska tiden.

Frihetstiden 1718-1772:

Efter Stormaktstiden kommer frihetstiden. Frihetstiden innebär att man var fri från kungens envælde. Stormaktstiden hade gjort Sverige fattigt efter alla krig som landet hade deltagit i. Folk ville ha förändring så därför gjorde riksdagen så att kungens makt minskade. Riksdagen och rådet hade därför makten under denna tid. Sverige fick sina två första politiska partier under frihetstiden – hattarna och mössorna och under perioden så skiftar makten mellan dessa två.

Mössorna:

Ville ha fred och var sparsamma

Hattarna:

Ville ha revanschkrig mot Ryssland.

Gustavianska tiden 1772-1809

Den gustavianska tiden startar när Gustav III kom till makten. Den gustavianska tiden har fått namnet genom att regenterna heter Gustav.

GUSTAV III

Gustav III är till en början populär genom att han ändrade lagarna gällande dödstraff och tortyr. Han tillät även en större religionsfrihet främst till judar som fick bo i vissa svenska städer.

Gustav III var mycket intresserad av det franska modet och påverkades starkt av det. Han var intresserad av teater och litteratur. Kultur blomstrade också under 1700-talet. Böcker, idéer, musik och tidningar spreds över hela Europa. Människor samlades i rika personers salonger för att prata, lyssna på musik. Mozart och Bach var stora kompositörer. Man läste böcker som *Gullivers resor* och *Robinson Crusoe*. *Bellmans sånger* underhöll både fint och fattigt folk.

En grupp adelsmän bestämde sig för att göra sig av med kungen. Kungen blir skjuten under en maskeradbal på Operan i Stockholm.

Gustav IV Adolf

Gustav III dog och efterträddes av sin son Gustav IV Adolf.

År 1808 började Sverige återigen kriga mot Ryssland, och kriget slutade dåligt. Ryssland fick Finland i utbyte mot fred. Människorna var mycket missnöjda och arga på kungen så Gustav IV Adolf fick avgå.

1700-talet & 1800-talet

Revolution-

en stor snabb förändring. Kan betyda nya sätt att tänka men också våld och död.

Amerikanska Revolutionen

Storbritannien hade 13 kolonier vid Nordamerikas östkust.

År 1776 bestämde de sig för att bli självständiga. Den brittiske kungens soldater försökte slå ner upproret. Kolonin fick hjälp av Frankrike, och efter att George Washington vunnit ett stort slag vid Yorktown så går det bättre för kolonisterna. De förenta staterna, USA, bildades.

Franska Revolutionen

Frankrike och dess invånare var fattiga efter att ha deltagit i många krig. Samtidigt som fattigt folk svälter så lever adeln och den kungliga familjen liv i lyx. Detta gör att folket vill ha en förändring. År 1789 så utbryter den franska revolutionen. Kungen och drottningen avrättades tillsammans med tusentals andra människor..

UPPLYSNINGEN

Vetenskap och förnuft var populärt.

Upplysningen innebar att man fokuserade mer på vetenskap och intellektet. Det var viktigt att utbilda sig och nu skulle människan tänka och bestämma själv.

Vetenskapsakademier bildades i många länder, en klubb där vetenskapsmän träffas för att hjälpa varandra.

Carl von Linné

Räknas som Sveriges främsta vetenskapsman. Han blev läkare och botaniker, en expert på växter. Linné är känd för sitt namnsystem. Alla djur och växter fick ett latinskt namn.

Linne hade lärljungar, elever som han skickade ut för att samla in växter och djur.

Anders Celsius.

Anders Celsius uppfann celsius-skalan. Han uppfann att vid 100 grader så kokar vatten och vid 0 grader så fryser vatten.

Eva Ekeblad de la Gardie.

Eva Ekeblad de la Gardie är känd för att forska om potatisen. Hon kom på att man kan göra ett ofarligt puder av potatis som man kan använda till ansiktet och peruken. Hon kom också på att man kan göra brännvin av potatis.

MÄNNISKOR I SVERIGE OCH VÄRLDEN

Sverige har världens äldsta befolkningsstatistik. Det innebär att man räkna och håller koll på hur många människor det bor i Sverige.

1750 så bodde det drygt 2 miljoner människor.

Under 1700-talet så finns 4 stånd men många människor hamnade utanför, exempelvis läkare, officerare, naturvetare och barnmorskor. Det fanns lagar som sa att man måste ha ett jobb. Man ville förhindra tiggare och därför kunde man få tvångsarbete.

1700-talet & 1800-talet

De som var inhysehjonen tillhörde de riktigt fattiga. De fick vandra runt till fots från gård till gård tills de blev gamla och svaga. De fattiga människorna blev allt fler och fler.

Skiftet:

Under 1700-talet och 1800-talet så slog man ihop gårdarnas åkrar till större ägor. Detta gjorde att det blev praktiskt för bönder, men det blev lite ensamt

Bo och resa:

Myndigheter, statens ville ha kontroll över vilka som reste och bodde i landet. Människor fick inte resa som de ville. Man var tvungen att ha pass även när man reste mellan län. Skulle man flytta in i landet så var man tvungen att vara kristen. Däremot judar fick komma in och bo i vissa städer, för de var skickliga köpmän och hantverkare som ädelstensslipare. Judarna fick inte vara med och rösta och fick inte heller gifta sig med kristna.

Koloni och slavhandel:

Sverige hade en koloni i Västindien som Gustav III fick av Frankrike. Härifrån skedde slavhandel som under 1800-talet förbjöds.

HANDEL OCH MANUFAKTUR

Manufaktur är en slags fabrik. Hit skickades fattiga människor, och man tvingade dem att arbeta så att de inte kunde tigga. Många fattiga från landet flyttade in till staden för att få ett lättare liv.

Kina:

I Sverige så fanns ett bolag som fick handla med Kina. Det heter det Ostindiska kompaniet. Man köpte varor som man sålde dyrt i Sverige. Varor som exempelvis te, kryddor, siden och porslin.

1800-TALET

1800-talet börjar med att Frankrike är en stormakt i Europa som styrs av kejsaren och diktatorn Napoleon Bonaparte. Många i Sverige var missnöjda med att Ryssland hade erövrat Finland år 1809. Nu gick Sverige från att vara ett jordbrukssamhälle till att vara ett industrisamhälle. Människor flyttade in i städerna och började arbeta på fabriker.

Nya politiska partier:

Kungarna förlorade sin makt och riksdagen får mer makt under 1800-talet. Det gjorde att de 3 viktigaste politiska rörelserna växte fram.

Konservatism:

De som var konservativa var nöjda med hur samhället såg ut och ville inte förändra så mycket.

Liberalism:

Liberalerna ville förändra samhället och föra in friare regler för handel och hur landet styrs. De ville kunna tjäna pengar lättare och var för demokrati och kvinnors rättigheter.

Socialism:

Socialister vill ha mer makt åt folket, särskilt åt dem som arbetade åt andra.

1700-talet & 1800-talet

Skolan växte fram:

Under 1800-talet växte skolan fram och år 1842 bestämdes det att alla barn skulle gå i skola och lära sig läsa. Tidigare var det prästen som hade det uppdraget men nu utbildades lärare. De flesta lärare var kvinnor.

Fler kunde läsa och under 1800-talet läser man sagor och andra spännande historier. Många författare och böcker som vi känner till idag kommer från 1800-talet. Exempelvis:

1. Selma Lagerlöf är känd för sin bok *Nils Holgerssons underbara resa*, en bok om Sveriges geografi.
2. Bröderna Grimm som är kända för deras sagor, *Rödluvan och Vargen*, *Snövit*, *Rapunzel*, *Askungen*.
3. H.C. Andersen är känd för *Den fula ankungen*, *den lilla sjöjungfrun*, *Kejsarens nya kläder*.

Kolera och Emigration

Under 1800-talet så ökade befolkningen snabbt. Under 1800-talet dubblade Sverige sin befolkning.

Emigration:

Ordet emigrering betyder utvandring. Mellan 1840-1930 så utvandrade ca 1 miljon svenskar till Amerika för att få ett bättre liv.